

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU SKELBIANT INFORMACIJĄ APIE NAKTINIO KLUBO „COCAINN NIGHTCLUB“ KOVO 8 DIENOS RENGINĮ TYRIMO

2020 m. birželio 9 d. Nr. (20)SN-40)SP-54
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama Tarnyba) 2020 m. kovo 12 d. buvo gautas pareiškėjo VšĮ „Žmogaus teisių balsas“ (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu naktiniam klubui „Cocainn Nightclub“ (toliau – Klubas) taikant nuolaidas moterims. Skunde rašoma, kad Klubas savo valdomoje socialinio tinklo *Facebook* paskyroje 2020 m. kovo 7 d. patalpino skelbimą, kuriame rašoma, kad moterims taikomas nemokamas įėjimas į Klubą: „Cocainn“ komanda švęsti Moters dieną pradeda jau šiąnakt nuo 22:00!! Šiąnakt išskirtinai moterims: Nemokamas įėjimas + speciali barmenų staigmena“ (citos kalba netaisyta). Pareiškėjas mano, kad yra pažeidžiamas Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2020 m. kovo 31 d. raštu Nr. (20)SN-40)S-201 kreipėsi į UAB „Dakma“ (Klubo savininkė; toliau – Bendrovė) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar moterims Klube buvo taikomos kitokios nei vyrams įėjimo kainos; jei taip – dėl kokių priežasčių; kokia yra įprasta įėjimo į Klubą kaina; kas buvo Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje siūloma „speciali barmenų staigmena“; ar ji buvo teikiama tik moterims; kas ir kieno nurodymu socialinio tinklo *Facebook* paskyroje paskelbė informaciją apie Klube moterims taikomas skirtingas paslaugų teikimo sąlygas. Taip pat paprašyta pateikti kitą su tyrimu susijusią informaciją.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2020 m. balandžio 9 d. raštu Nr. (20)SN-40)S-214 kreipėsi į Bendrovę ir paprašė pateikti vadovo įsakymą (arba kitą vadovo priimtą teisės aktą, kuriuo pagrindu Bendrovės darbuotojams buvo paskelbta prastova; paprašyta nurodyti 2020 m. kovo 8 d. renginį Klube organizavusius ir Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje informaciją apie kovo 8 d. renginį paskelbusius asmenis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2020 m. kovo 31 d. Tarnyboje buvo gautas Bendrovės elektroninis paštas, kuriuo buvo pranešama: „Kaip žinote, visi naktiniai klubai uždaryti nuo kovo 13 d. Visi darbuotojai prastovoje, įskaitant ir tuos, kurie organizavo kovo 8 d. renginį. Kai baigsis draudimas naktiniams klubams dirbti ir darbuotojai grįš į darbą, atsakysime į jūsų raštą.“

Pažymėtina, kad į lygių galimybių kontrolierės 2020 m. balandžio 9 d. raštą Nr. (20)SN-40)S-214 Bendrovė nepateikė jokio atsakymo.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, savo valdomo Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje publikuodama informaciją apie tai, kad 2020 m. kovo 7 d. švenčiant Moters dieną įėjimas į Klubą moterims yra nemokamas, taip pat apie tik moterims siūlomas papildomas paslaugas („speciali barmenų staigmena“), nepažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų, pagal kurias prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypatingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Nagrinėjamu atveju Klubas savo valdomoje socialinio tinklo *Facebook* paskyroje 2020 m. kovo 7 d. patalpino skelbimą, kuriame rašoma, kad moterims taikomas nemokamas įėjimas į Klubą: „Cocainn“ komanda švęsti Moters dieną pradeda jau šiąnakt nuo 22:00!! Šiąnakt išskirtinai moterims: Nemokamas įėjimas + speciali barmenų staigmena“. Išanalizavus skelbimo tekstą darytina išvada, kad tik moterims kovo 7 d. siūlomas nemokamas įėjimas į Klubą, taip pat tik moterims skirta „speciali barmenų staigmena“.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatas, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkto nuostatas, prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba reklamuojant jas, formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Klubo paskelbtoje informacijoje neabejotinai išskiriama, kad tik moterims bus taikomas nemokamas įėjimas į Klubą ir tik moterims taikoma „speciali barmenų staigmena“. Tokiu būdu vartotojai (vyrai) yra tiesiogiai diskriminuojami dėl jų lyties - jiems nėra (nebus) taikomas nemokamas įėjimas, jie negali gauti kitų papildomų nemokamų paslaugų. Taigi tokiu būdu taip pat ir formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis (šiuo atveju – moterys) yra pranašesnės - joms yra taikomos lengvatos (nemokamas įėjimas, „speciali barmenų staigmena“). Konstatuotina, kad Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje 2020 kovo 7 d. skelbta informacija pagal savo turinį atitinka Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkto nuostatuose įtvirtinto moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimo apibrėžimą.

Pažymėtina, kad Bendrovė nepateikė jokių paaiškinimų, dėl kokių priežasčių buvo skelbta diskriminuojanti informacija, kadangi dėl COVID-19 (koronaviruso) infekcijos Vyriausybės

2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 paskelbto karantino Klubo veikla buvo sustabdyta, o darbuotojams paskelbta prastova (pažymėtina, kad prastovą patvirtinančių dokumentų Bendrovė nepateikė). Bendrovė teigė, kad pateiks paaiškinimus, kai karantinas bus atšauktas. Pabrėžtina, kad nėra žinoma, kada karantinas bus nutrauktas ir (ar) kada bus leidžiama veikti naktiniams klubams, o Lygių galimybių įstatymo 28 straipsnio 1 dalies nuostatose įtvirtinta, kad skundas turi būti ištirtas arba pareiškėjui atsakyta per 3 mėnesius nuo jo skundo gavimo dienos.

Atkreiptinas dėmesys, kad, remiantis Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnio nuostatomis, teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas nurodė informaciją (Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje 2020 m. kovo 7 d. publikuotą skelbimą), pagal kurią galima daryti prielaidą dėl diskriminacijos buvimo. Taigi tokiu atveju, pagal Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnio nuostatas, pareiga kyla skundžiamam asmeniui (šiuo atveju – Bendrovei) įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas, t. y., skundžiamam asmeniui kyla įrodinėjimo pareiga. Atkreiptinas dėmesys, kad apie tai Bendrovė buvo informuota tiek 2020 m. kovo 31 d. rašte Nr. (20)SN-40)S-201, tiek 2020 m. balandžio 9 d. rašte Nr. (20)SN-40)S-214. Sprendimo surašymo dieną (2020 m. birželio 3 d.) Bendrovė nepateikė jokių paaiškinimų, taigi galima konstatuoti, kad tiesioginės vyrų diskriminacijos faktas 2020 m. kovo 7 d. skelbiant informaciją Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje apie tik moterims taikomą nemokamą įėjimą ir „specialią barmenų staigmeną“ buvo. Konstatuotina, kad Bendrovė padarė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkte numatytą pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsnio 3 dalimi, Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punkto nuostatomis,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Bendrovę dėl padaryto moterų ir vyrų lygių galimybių pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Bendrovę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė